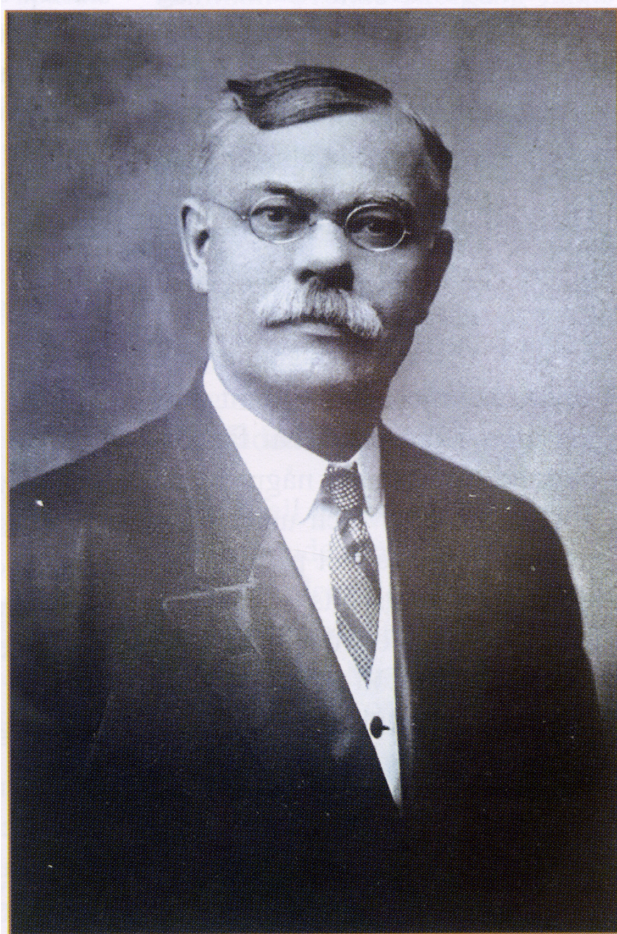

Skräddarsonen från Gunnarskog som blev "Klockarfar" i Minneapolis

av Carl Johan Ivarsson

Andrew L. Skoog. Foto ur boken *Frykman — Hultman - Skoog* 1943. Foto: okänd.

”Blott en dag, ett ögonblick i sänder” är en av våra mest älskade kristna sånger, sjungen i glädje och sorg i m’er än 150 år. Många känner till, att den är skriven av prästdottern Lina Sandell (1832-1903) från Fröderyd i Småland, och även melodins upphovsman Oscar Ahnfelt (1813-1882) är ett känt namn för många. Dessa båda, tillsammans med bland andra skolläraren från Sunne Nils Frykman (1842-1911) och riksdagsmannen från Mönsterås Carl Boberg (1859-1940), präglade -väckelse-rörelsens musik under hela 1800-talet. Deras sånger sjungs idag långt utanför de sammanhang där de skapades: kretsarna kring Evangeliska Fosterlandsstiftelsen och Svenska Missionsförbundet. Bobergs sång ”O store Gud” blev i engelsk språkdräkt 1967 en riktig världshit med Elvis Presley som ”How Great Thou Art”.

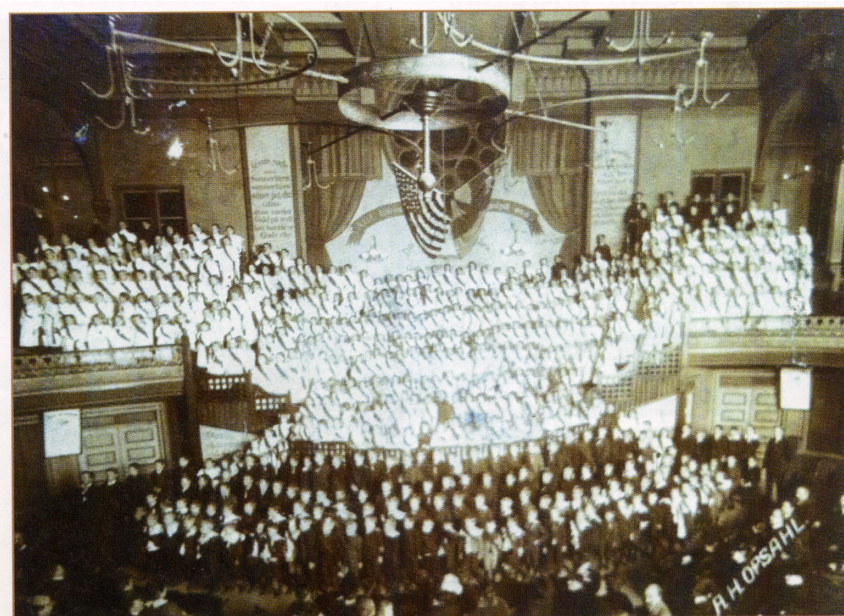
Men även ”Blott en dag” finns i engelsk översättning, ofta sjungen i amerikanska kyrkor där det svenska arvet vårdas, som ”Day by day, and with each passing moment”.

Mannen bakom denna översättning till engelska var en Gunnersking, en man som på sin tid var en av de mest kända musikprofilerna i delstaten Minnesotas största stad Minneapolis, men också bland svenskar runt om i Amerika. Något av berömmelsen spred sig också till hans födelseland Sverige och hans hembygd Gunnarskog. Hans namn var Andrew L. Skoog.

Fältjägarnamn Från början hette han Anders Andersson Skog och föddes den 17 december 1856 i Stora Årbotten i Gunnarskog. Fadern hette Anders Jonsson och modern hette Maria Ersdotter. Fadern var från Stora Årbotten, medan modern var född i Ingersbyn.

Namnet Skog var från början ett fältjägarman, men fadern blev senare skräddare. En äldre broder Anders hade fötts 1854 men var redan död när ”vår” Anders föddes. Med tiden utökades familjen med tre yngre bröder: Johannes född 1859, Emil född 1862 och Oskar född 1866.

Farfadern Jon Persson (Nyjals-Jon) var bosatt på en gård som kallades Nygårdet i bykärnan, som vid laga skiftet blev utflyttad till Södra Kårsmyra. Enligt min morfars berättelse bodde familjen Skog i en stuga på gårdens ägor på Sandbacken, idag alldeles nära den nutida sommarstuga som ägs av Karl-Erik Bäcklin. En husmarkering finns därpå lagaskifteskartan från ungefär samma tid. Södra Kårsmyra (i Årbotten oftast omtalat som enbart ”Sönnre”) var i familjens ägo till 1938, då Skoogs kusin Johannes Olsson sålde till nuvarande ägarfamilj. Skoogs kusinbarn Johan Johannesson (1900-1983) bodde senare vid Timmeråsen i Gunnarskog och verkade som smed. Han var en mycket känd person i bygden och kallades för ”Johan Kårsing”.

En stor mängd flickor och pojkar skall sjunga i Swedish Tabernacle i Minneapolis under A. L. Skoogs ledning. Foto ur församlingens arkiv.

De viktigaste biografiska skildringarna av Skoogs liv, är dels Oscar E. Olsons artikel i boken om Frykman, Hultman och Skoog från 1942. Detta är en populär version av en akademisk uppsats som skrevs för graden Master of Music vid Northwestern University i Evanston, Illinois. Olson bygger i sin tur på Skoogs efterlämnade papper, tillhörande North Park University i Chicago. Den andra biografiska skildringen finns i E. Gustav Johnsons lilla skrift utgiven 1937. Fadern var alltså skraddare men "lyckligt nog var hans föräldrar kristna" skriver Olson om Skoogs barndomshem. Med

detta menas troligen att de skulle ha varit gripna av väckelsen och omvända. De första norska predikanterna uppträdde i norra Gunnarskog redan vid Skoogs födelseår men väckelsen bröt ut på allvar i hela socknen år 1863, då också en missionsförening bildades. Så det är inte säkert att väckelsen nådde Årbotten förrän då.

Skolgång och utvandring Enligt Olson skall Skoog ha börjat skolan vid fem års ålder, vilket synes ytterst osannolikt. Att han gick i skola i Gunnarskog är dock klart, även om det inte var i det ännu kvarstående Årbottens skolhus som byggdes först senare. Han visade sig redan vid tidig ålder ha öra för musik och lärde sig noter i skolan. Han fick dock vid tidig ålder hjälpa fadern i hans skrädderi. Fadern fick arbetsattest till Amerika 1868 och hela familjen utskrevs från Gunnarskog till "Norra Amerika" 14 maj 1869. Anders var nyligen fyllda 12 år. Familjen kom att bosätta sig i St. Paul, Minnesota.

När den unge Skoog fyllt 16 år så köpte fadern ett orgelharmonium. Skoogs var nästan helt självlärd inom musiken. Han ville vid denna tid söka sig till teatern, men följde på moders inbjudan 1877 med på den i Glava födde evangelisten Erik August Skogsberghs (1850-1939) möten i St. Paul. Skogsbergh behövde hjälp med orgelspelet, och tvekade att låta Skoog spela, eftersom denne inte var på allvar avgjort kristen, men gav ändå den begåvade ynglingen chansen att visa sitt kunnande. Skoog spelade kväll efter kväll på Skogsberghs väckelsemöten. En kväll kunde Skoog själv inte hålla sig utan meddelade alla att han nu också valde den smala vägen och bli en kristen.

Västvärmlänningarna Skogsbergh och Skoog blev från denna tid ett verkligt team. I Chicago verkade vid denna tid Dwight L. Moody (1837-1899), en metodistisk evangelist som även reste i hela USA, men också i Kanada, England och Skottland. Möodys musikaliske parhäst blev sångaren Ira D. Sankey (1840-1908). Moody skrev sångtexter som Sankey tonsatte och sjöng. Så blev Skogsbergh kallad "den svenske Moody" och Skoog för "den svenske Sankey".

Till Chicago

Från 1879 var Skoog verksam som körledare och musiker i Erik August Skogsberghs församling Swedish Mission Tabernacle på South Side i Chicago. Det var här som Svenska Evangeliska Missionsförbundet bildades 1885, det samfund som numera kallas Evangelical Covenant Church. Tanken var Skoog skulle försörja sig delvis genom skrädderi, men istället kom han att bli lärare i grammatik vid den svenska skola som bedrevs vid tabernaklet.

Skoogs körledarskap byggde på den goda förståelse av musikalisk teori som han med sin bristfälliga skolning ändå hade. Han böljade också utveckla körens repertoar genom att översätta sånger från engelska och att rekvirera sångböcker från Sverige. Det fanns sällan tryckta noter, utan mycket fick

Skoogs minnesmonument på Hillside Cemetery i Minneapolis i oktober 2015. Foto: Carl-Johan Ivarsson

skrivas av för hand till varje körmedlem. Under tiden i Chicago utgav Skoog också sin första tryckta sångsamling, "Evangelii Basun" (två versioner 1881 och 1883) i samarbete med Skogsbergh. I Chicago fann han också en hustru, när han ingick äktenskap med en sopransolist i sin egen kör, Augusta Delander. Sommaren 1885 flyttade de båda tillsammans med den lille sonen Paul till Minneapolis, där han följde Skogsbergh till Swedish Tabernacle, den kyrka som numera heter First Covenant Church och ännu står kvar mitt i Minneapolis, även om kyrkan idag tonat ned sin "svenskhets" och presenterar sig som "a diverse, multi-

generational, urban Christian community".

Swedish Tabernacle

I Swedish Tabernacle fick Skoog ett stort ansvar för all musik. Nu började han också att komponera fler sånger och 1892 började tidskriften "Gittit" att utges, med artiklar om musik på svenska men också noter med nyskrivna och översatta kristna sångtexter. "Gittit" utgavs varje månad till 1908 och blev snabbt populär i Svensk-Amerika men också letade sig ibland hem till Sverige. Där fanns även stycken av klassiska storheter som Händel, Mendelssohn och Gounod. Ett exempel på hur Skoog använde kända melodier är han gjorde den franska nationalsången till en kollektivsång: "Insamlingsmarseljäsen". Flera andra sångsamlingar trycktes.

Han var också högsta ansvarig för alla Swedish Tabernacles söndagsskolor som "general superintendent". Hela Skoogs liv präglas av flit och verksamhet inom alla områden, inte bara inom det musikaliska. Sångerna var oftast lättsjungna, gärna dramatiska och känslöbetonade.

Skoog medverkade också i redaktionen av den av Skogsbergh utgivna svenskspråkiga tidningen som först hette Svenska Kristna Härolden, senare Minneapolis Veckoblad.

Allt detta gjorde att Evangelical Covenant Church vid tre tillfällen gav honom ansvar för att ge ut nya sångböcker. 1908 kom "Sions Basun", 1914 "De yngas Sångbok", anpassad för söndagsskola och ungdomar och 1921 "Mission Hymns" - som ni förstår var denna sångbok helt på engelska, ett tydligt tecken på den amerikanisering av samfundet, liksom av mycket annat svenskamerikanskt liv, som skedde i samband med USA:s inträde i Första Världskriget.

Efter nästan 38 års oavbruten tjänstgöring, först i Chicago och sedan i Minneapolis, så ansökte han om avsked från Swedish Tabernacle år 1916. Några år tidigare hade både modern och svärmöden avlidit, vilket tog Skoog hårt. Efter några år återfick han dock krafter och tog 1919 tjänst som vikarierande musikledare i Bethany Covenant Church, även denna i Minneapolis. Där tjänstgjorde han i sex år, till den slutliga pensioneringen 1925.

Vid den här tiden hade Skoog nått en position som "Klockarfar", en musikens kändis bland kyrkligt anknutna svenskamerikaner, men också känd i vidare sammanhang i Twin Cities. Några av hans senare födelsedagar (70 och 75) uppmärksammades av många.

Mångsidigt begåvad

Som Oscar E. Olson skriver så är det omöjligt att ge en fullständig bild av en så mångsidigt begåvad person som Andrew L. Skoog. Som den värmlänning han var, så var han känd som en stor humorist.

Till den svenskspråkiga tidningen Veckobladet skrev han ett kåseri, där varje ord böljade på S: "Såsom Skoog ser saken". Även körens medlemmar kunde ibland bli föremål för en del hyss. Så betonade han samverkan mellan musiker och predikant, annars kunde det bli som när pastorn hade predikat om helvetet och kören sedan sjöng sången: "O tänk att en gång vara där!". När Skoog lämnade det jordiska 1934 kan det dock sägas, att utvecklingen inom svenskamerikansk kyrklighet sprungit förbi honom. Framför allt avtog bruket av svenska språket, och stilmässigt så kom nya ideal att göra sig gällande. Andrew L. Skoog efterlämnade makan, en son och fem döttrar med familjer. Ett synligt minne av Skoog är det minnesmonument som tre år efter hans död restes vid hans grav på Hillside Cemetery i Minneapolis.

Översättningen av Lina Sandells sång "Blott en dag" lever idag i Andrew L. Skoogs översättning som "Day by day and with each passing moment" framför allt i USA, men även i andra engelsktalande länder. Tyvärr nämns inte alltid Skoog när sången omtalas på nätet. Men en sökning på Youtube visar på till ett framförande av sången på koreanska från Gyeonghyang Presbyterian Church i Seoul, Sydkorea. Där anges märkligt nog Andrew L. Skoog som ende upphovsman!

Några av Skoogs egna sånger kom att få ett längre liv, även i Sverige. Det gäller framför allt "Snart randas en dag", en sång om det kristna evighetshoppet som är den enda sång av Skoog som finns med som nummer 740 i sångboken "Psalmer och Sånger", utgiven av tio frikyrkliga samfund 1987 och fortfarande använd i Equmeniakyrkan, Svenska Alliansmissionen och Evangeliska Frikyrkan. År 1980 sjöngs samma sång in av den välkände pastorn Artur Erikson (1919-2000) i LP-skivan "Lovsång på hemvägen", där även Minikoret från Storsalen menighet i Oslo under ledning av Trond Andersen medverkar. Tyvärr finns den (ännu) inte på Spotify.

En Wikipediaartikel om Skoog finns på svenska, dock inte på engelska.

Vad har Skoog då betytt och betyder han något fortfarande? Philip J. Anderson, mångårig professor i kyrkohistoria vid North Park University i Chicago, berättar att Skoog var en viktig person i hans familj. Hansä far- och morföräldrar var personligt bekanta med Skoog. Shil växte upp i Swedish Tabernacle på 1950- och 1960-talen, och då sjöngs fortfarande många av Skoogs sånger i engelsk språkdräkt, i hans egna eller andras översättning. Vid påsk sjöngs ofta "Jesus Lives! Thy Terrors Now", vid jul "I Think of That Star of Long Ago" och "Our Day of Joy Is Here Again". Särskilt viktig i församlingssången var "Praise the Lord with Joyful Song", som kunde sjungas a capella av 1500 personer i en fullsatt kyrka.

1973 års sångbok (hymnal) fanns tretton bidrag från Skoog, vilket sjönk till åtta i 1995 års utgåva. Det gömmer aldrig bli någon ny sångbok, eftersom församlingarna i Evangelical Covenant Church nu helst sjunger lovsånger projicerade på vita dukar i kyrkorna. I några kyrkor sjungs ännu Skoogs sånger men det är nu ovanligt. Phil beklagar detta. "Jag spelar fortfarande gärna Skoog på mitt piano, vilket visar att jag är en dinosaurie", avslutar Phil med glimten i ögat.

En av de som för arvet från Skoog vidare är pastorn Mark Carlson i McMinnville, Oregon, som för några år sedan nyöversatte en av Skoogs sånger till engelska. Vi får hoppas att sången blir sjungen!

Källor:

Carlson, Mark: "A. L. Skoog: Translating a heritage". *Pietis-ten*, Volume XXVIII, nr 2.

Johnson, E. Gustav: A. L. Skoog: *Covenant Hymn-writer and Composer*. Covenant Historical Commission, Chicago, IL, 1937

Strom, Carl G., Lund, Nils W & Olson, Oscar E: *Frykman — Hultman — Skoog. Pioneers of Covenant Musicians*. Covenant Book Concern, Chicago, IL, 1943.

Gunnarskogs kyrkböcker E-post från Philip J. Anderson